

HERKES SENİ
TERK ETSE

ASK TERK ETMEZ

H. NUR ARTIRAN

SUFI
KİTAP

İÇİNDEKİLER

- 11 “Ben İnsanın Sırrıyım, İnsan da Benim Sırrım”
- 21 Özgür Dolaşan Esirler
- 30 İbadet, Tevhid Etmek, Allah’ı Bilmektir
- 36 Şekil Suret Kapı Gibidir, Kapıya Gelmekten Maksat İçeri Girmektir, İçeri Girmekten Maksat Güzeli Görmektir!
- 43 Vahdet Deryasında Balık Olmak ya da Şirk İçinde Ateşlere Yanmak
- 54 Bu Halkın Anası da Babası da Gönül Sahipleridir!
- 67 En Büyük Cinayet Cana mı? Yoksa Canana mı Kıymaktır?
- 70 Cümle Kötülüklerin Anahtarı Bir Küçük Yalandır!
- 72 Muhammed Ümmeti Olmanın Alametidir Güzel Ahlâk
- 75 Civanmertler Cömert Olur, Cömertlikte Safa Bulur
- 79 Güzel Ahlâk Güneş Gibi Her Şeye Dokunmalı
- 81 Her Müslüman Kendini Efendimiz’in Temsilcisi Bilmeli, Yeryüzünde Edeb ve Muhabbetle Dolaşmalı
- 83 Başkalarını Gören Göz Asla Kendini Görmez
- 88 “Edeb” ile “Emanet” Ehad Olanı Temsil Eder, Asla İkiye Bölünmez
- 95 Güzeli Görmek İçin Güzel Düşünmek Gerek
- 97 Hizmet Abdest Gibidir, Tüm Kirleri Temizler
- 100 Kul Hakkı Denilen Şey Aslında Allah’ın Hakkıdır
- 109 En Güzel Müjde Azrail’den Gelendir!
- 115 Öteki Âleme Giden Dostlarımızı Nasıl Ziyaret Etmeliyiz?
- 118 İki Gibi Görünen “Bir”: Adalet ve Vicdan
- 121 Adalet Zulmün Sermayesi Olmaz
- 123 Adalet Kötülere de Yardım Etmektir!
- 135 Gönlümüzü Yurt Edinen Ejderhaya “Nefs” Dediler
- 143 İçimizdeki Gül Bahçesi İle Temizlenme Mescidi
- 163 Korkma, Herkes Seni Terk Etse Aşk Terk Etmez!

- 171 Kıyamette Olacaklar Şimdiden Oldu
- 176 Kulun İmtihan Edilmesindeki Hayır ve Hikmet Nedir?
- 182 Kızgın Yağa Su Dökme!
- 186 Hakikatin Özüne Doğru Sessiz Bir Yolculuktur Tefekkür
- 198 Sadece İnsana Lütfe edilen Eşref-i Mahlûkat Tâci: Akıl ve İlim
- 207 Akl-ı Selim Bir İnsana Nasıl Ulaşıyoruz?
- 210 İlim Nedir? Niçin Öğrenilir?
- 218 Fütüvvet Ehline Tutun ki Düşmeyesin
- 225 Bahar Nefesli Ulu Sultanlar
- 239 Sırr-ı Hikmet Derinlerde Olduğu İçin Gayba İman Şart Olmuştur
- 246 İzi ve Gölgesi Olmayan Ulu Sultanlar
- 255 İhlas-ı Amel
- 258 Edeb ile Aşk
- 262 İnsan Suretinde Dolaşan Vahşi Kurt: Haset
- 270 Azamet-i Kibriya
- 277 Bir Mûsikî Vardır Mûsikîde Mûsikîden İçerü

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla

Zatı ve kemaliyle kaim, Celâl ve Kerem Sahibi, cümle mevcudatın ebedi selâmeti, yegâne dayanağımız, Cenâb-ı Hakk'a bînihâye hamd ü senâ olsun.

Âlemlerin nuru, Habîbullah, Hatemü'l-Enbiya, Efendimiz Hazretleri'ne^(asm), O'nun pâk ve münevver âline, Ehl-i Beyt'ine, ashabına namütenahi salât ve selâm olsun.

Elinizde bulundurduğunuz bu eser, çeşitli zaman ve mekânlarda halka açık olarak yapılan sohbetlerimizin siz sevgili okuyucularımızın yoğun ilgi ve talebi üzerine deşifre edilmesinden sonra, bir kısım ilave ve düzenlemeler neticesinde hazırlanmasıyla ortaya çıkan naçiz sohbetlerimizi ihtiva etmektedir.

Tümüyle dinleyici sorularına yönelik olarak yapılan bu sohbet akışlarında, mümkün olduğunca Kur'an hükümleri, Peygamber Efendimiz'in^(asm) hadis-i şerifleri ve Cenâb-ı Hakk'ın bendesi evliyaullah ve manevi büyüklerimizin kıssalarından, deruni sözlerinden yola çıkarak üzerinde durduğumuz mevzuları açıklamaya gayret ettik. Sohbetlerimizde verilen cevapların spontane olması dolayısıyla konunun başka bir konuyu açması eserin genel muhtevasına da yansdı.

“İnsanların en hayırlısı, insanlara faydalı olandır” hadisi gereğince bütün çalışmalarımız boyunca aydınlığın içine yeni bir aydınlık, karanlığın içine yeni bir ışık daha uyandırabilmek en içten gayelerimizden biri oldu.

Bundan evvel okuyucuya takdim ettiğimiz, *Mesnevî* sohbetlerimizden oluşan ve adını A'râf suresinin 172. ayeti ile Hazreti Mevlânâ'nın bir beytinden alan *Aşk Bir Davaya Benzer* adlı naçiz eserimizin, sizler tarafından yoğun bir sevgi, takdir ve muhabbetle karşılanması, bu yeni eserimizin yayına verilmesinde bizi cesaretlendirdi. Bu yeni çalışmayı sizler için çok kısa bir sürede hazırladık. Satırlar arasında kalan bütün kusur ve eksiğimizin yine sizlerin o en ulvi hoşgörünüzle bağışlanması niyazımızdır.

Hazreti Mevlânâ "Ben sözü aşkla söylüyorum. Çünkü dersi aşktan alıyorum" der. Her ne kadar bizim sözlerimiz, daima Hazreti Pîr'in gölgesinde mahcup kalmış olsa da adını Hazreti Mevlânâ'nın *Divân-ı Kebir*'indeki bir beytinden alan, *Herkes Seni Terk Etse Aşk Terk Etmez* adlı bu yeni eserimizin, bütün okuyucularımıza her bir sayfasında huzur ve selâmete doğru açılan yeni bir kapı aralayabilmesini temenni ediyoruz.

Bu çalışmanın oluşmasında büyük bir özveri ile emeği geçen ve hiçbir katkıyı esirgemeyen tüm gönül dostlarımıza en deruni, kalbî teşekkürlerimizi özellikle ifade etmek isteriz.

İsimlerini zikretmekten daima şerefyaş olduğumuz Hazreti Pîr Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, Ebu'l-Hasan Harakanî, Abdülkadir Geylanî, Ahmed er-Rufâî, Bahâddîn-i Nakşibendî ve daha nice velilerimizi, hususen Tahirü'l-Mevlevî Dedemiz'i, Şefik Can Dedemiz'i her daim rahmet, şükran ve minnetle yâd ediyoruz. Aciz kalbimizden âşıklar meclisine her dem ve her nefeste selâm olsun.

Hayat Nur Artıran

12 Haziran Perşembe 2014, Berat Kandili

Fındıkzade-İstanbul

“BEN İNSANIN SIRRIYIM, İNSAN DA BENİM SIRRIM”

Herkes Seni Terk Etse AŞK Terk Etmez isimli bu naçiz eseri daha iyi anlayabilmek için öncelikle insanı ve onu özgür kılan gerçek değerleri kısaca gözden geçirmek gerekir.

Hız. Ali Efendimiz, insanı ve içindeki potansiyel büyük gücü yorumlarken “Sen kendini küçük bir varlık zannediyorsun. Hâlbuki sende koca bir âlem gizlidir” der.

Hız. Mevlânâ da “İnsan değer bakımından arştan bile üstündür. İnsan hayale düşünceye sığmayacak kadar büyüktür. Ben insanı kıyamete kadar anlatsam gene de bitiremem. İnsanın gerçek değerini söylersem ben de yanarım bütün dünya da yanar” buyurmuştur.

O nedenle son yüzyılımızın tasavvuf büyüklerinden İkbâl, Hız. Allah’ı inkâr edene “hoca kâfir” der. “Bana göre kendini, kendindeki ilahi gücü inkâr eden kâfirin kâfiridir” demiştir.

Bütün mesele kendimizi ve içimizde doğuştan var olan bu çok büyük gücü tanımak ve onu harekete geçirmektir. Fakat bu ilahi gücü harekete geçirmek salt zahiri bilgilerle mümkün değildir. Maddeyle mânâyı eşit seviyede takip etmek, ikisi arasında bir köprü kurmak gerekmektedir.

H. Mevlânâ bu konuyu *Mesnevî* ve *Divân-ı Kebir*'de şöyle dile getirmiştir:

“Âdem'e secde ediniz, diye ses gelip duruyor. Bir an için kendi hakikatini görün, siz insan değil misiniz?

Âdem'e baktığın zaman onun hakikatini gör, İblis gibi onu su ve topraktan ibaret görme.

Ve't-Tîn suresindeki ‘Biz insanı en güzel şekilde yarattık’ ayetini oku. Ey dost, şunu iyi bil ki en değerli inci candır. İnsan değer bakımından arştan bile üstündür. İnsan, hayale düşünceye sığmayacak kadar büyüktür. Bu paha biçilmez olan insanın değerini, hakikatini söylesem, ben de yanarım bütün dünya da yanar.”

“İnsan sureti, dış yüzü ve yaratılışı ile dünyanın çok küçük bir parçasıdır. Eti kemiği ile diğer varlıklar gibidir. Fakat sıfat ve meziyet bakımından onu dünyanın aslı bil.”

“Ben insanı kıyamete kadar anlatsam gene de bitiremem.”

“Dünya cihanın gizli hükümlerini ihtiva eden kitap gibidir. İnsan da o kitabın başyazısı. Ne dediğimi düşün de bu meseleyi iyi anla.”

H. Mevlânâ “İnsanın hakikatini söylersem ben de yanarım, bütün dünya da yanar. Ben insanı kıyamete kadar anlatsam gene de bitiremem.” derken Şeyh Galip Hazretleri de şöyle söyler:

*Hoşça bak zatına kim zübde-i âlemsin sen
Merdüm-i dide-i ekvan olan âdemsin sen*

*Sendedir mahzen-i esrar-ı muhabbet sende
Sendedir ma'den-i envar-ı fütüvvet sende*

*Gizli gizli dahi vardır nice halet sende
Marifet sende hüner sende hakikat sende*

*Nazar etsen yer-ü gök düzah-u cennet sende
Arş u kürsi ü melek sendedir elbet sende*

Cenâb-ı Allah da bir hadis-i kudside “Ben insanın sırrıyım, insan da benim sırrım” diye buyurmuştur. İşte bu nedenle insan kıyamete kadar anlatılsa gene de bitirilemez.

Hz. Mevlânâ ve Şeyh Galip insandaki ulviyeti birkaç cümleyle böylesine esrarlı bir güzellikte dile getirirken felsefe dünyasında durum çok farklıdır.

Eflatun insanı iki ayaklı, tüysüz bir yaratık olarak görür. Aristo’ya göre “insan politik bir hayvandır”. Bazıları buna “düşünen hayvan” derken bazıları da “konuşan hayvan” demiştir. Kimilerine göre insan, sosyal bilinçlenmeye sahip tek yaratıktır. Kimileri için de acımadığı zaman dahi yiyen, susamadığı zaman su içen, uykusu olmadığı hâlde yatıp uyumaya çalışan ya da her mevsim aşk yapan garip bir canlıdır.

Mark Twain insandaki utanma, çekinme ve sıkılma gibi tipik özellikleri ön plana çıkarmıştır. Nietzsche ise “Cinselliği olmasa insana Tanrı derdim” demiştir. Vesselâm, insan öylesine sınırsız, uçsuz bucaksız bir varlıktır ki herkes kendi zaviyesinden bakarak idraki ölçüsünde bir şeyler görüp söylemiştir. Fakat felsefi görüş ve düşünceler incelendiğinde insanın insan hakkında söylediği yığınla söz ve ürettiği düşüncelerden sonra varılan son nokta hiçbir yere varamadığını göstermektedir. Çünkü insanı tümüyle tanımlayabilmek için sureta insan değil, mânâda insan olmak gerekmektedir.

Niyazi Mısri Hazretleri der ki:

*Hakk ilmüne bu âlem bir nüsha imiş ancak
Ol nüshada bu âdem bir nokta imiş ancak
Ol noktanın içinde gizli nice bin derya
Bu âlem o deryadan bir katre imiş ancak*

O da Hz. Mevlânâ ve Şeyh Galip’le aynı bakış açısı içerisinde insanın manevi hakikati karşısında dünyanın ancak bir katre olabileceğini dile getirmiştir.

Bizler de sınırsız olan bu insan deryasının uçsuz bucaksız derinliklerinde meydana gelen çeşitli dalgalanmalardan bir katre misali söz edecek olursak Cenâb-ı Hakk insanı iyilik ve kötülük arasında yaratarak iyiyi veya kötüyü seçme kararını kendisine bırakmıştır. Fakat merhamet sahibi Yüce Allah, insanların iyiden, güzelden, doğrudan yana olabilmesi, yani aslında kendi huzur ve selâmetleri için peygamberleri, peygamber varisi velileri ve kitapları vasıtasıyla her zaman en doğru olanı, iyiliğe ve güzelliğe giden yolu tarif etmiştir. Kullarından da tercihlerini iyiden, güzelden yana kullanmalarını, doğruluktan ayrılmamalarını istemiştir. İnsanın var oluşundan beri bütün inançların temeli bu doğrultudadır.

İnsan evrendeki en ulvi varlıktır ama yaratılışındaki hikmet icabı kendisinde ikilik vardır. Kutsal olan ruh iyiden, doğrudan, güzelden yana olmak isterken benliğimiz bunun tam tersini istemektedir. Onun için insan içten içe daimi bir mücadele ve dalgalanma hâlinindedir. Bu mesele *Mesnevî*’nin dördüncü cildinde bulunan “Mecnun ile Devesi” adlı hikâyede çok güzel bir şekilde açıklanırken başka bir *Mesnevî* beytinde ise “İnsanda ikilik vardır. İnsanın nefsi küfür ile ruhu da iman ve irfan iledir. Ruhaniyet üstün gelirse balık, nefsaniyet galip gelirse olta olur. İnsanın yarısı mümin, yarısı ateşe tapan kâfirdir. Yarısı hırslı, yarısı sabırlıdır. Cenâb-ı Hakk Kur’an-ı Kerim’de ‘İçinizde kâfir de var, mümin de var’ diye buyurdu. İnsan alaca öküz gibidir; sol tarafı kapkara, öbür tarafı ise ay gibi aktır. Kim bir insanın çirkin tarafını, kötü olan tarafını görürse onu sevmez. İyilik, güzellik tarafını da görürse onu sever. Yusuf kardeşlerinin gözüne çirkin hayvan gibi görünürken Hz. Yakup’un gözünde huri gibi güzeldi.”

İslâmi tasavvufun ikilik, batılıların da “düalite” diye tanımladığı bu düşünce hemen hemen tüm mistik inanışlarda aynıdır. Tanınmış Hıristiyan âlimlerinden Edmond Wells, “İnsanda ikilik vardır. Onun için İncil, alfabenin ilk harfi olan (A) ile başlamamıştır. İkinci harfi olan (B) ile *başlangıçta* kelimesiyle başlamaktadır. Çünkü (B) harfi iki gözlüdür ve insandaki ikiliği temsil etmektedir” demiştir.

Alman düşünür Goethe, *Faust* adlı eserinde bu konuya değinirken birçok düşünür ve filozof da aynı konuyu çeşitli şekillerde dile getirmişlerdir.

Eşref-i mahlûkatın en şerefli, en yücesi, tüm yaratılmışların şefaathçisi, Kâinatın Efendisi, Peygamber Efendimiz de bir hadis-i şeriflerinde insandaki bu ikilikten bahsederek şöyle buyurmuştur:

“Allah melekleri yarattı onlara akıl verdi. Hayvanları yarattı, onlara şehvet verdi. İnsanları yarattı, onlara hem akıl verdi hem de şehvet verdi. Kimin akli şehvetinden üstün olursa meleklerden daha yücedir. Kimin şehveti aklından üstünse o, hayvanlardan da aşağıdır!”

Hz. Mevlânâ arz edilen bu hadis-i şerifi *Mesnevi*'de şerh ederek şöyle demiştir:

“Bir hadiste bildirilmiştir ki Allah âlemdeki varlıkları üç çeşit olarak yarattı. Yarattıklarından bir kısmına akıl verdi, cömertlik verdi, bunlar meleklerdir. Bunlar Allah'a secde etmekten başka bir şey bilmezler. Mayalarında hırs yoktur; heva ve heves yoktur! Bunlar baştanbaşa nurdur; Allah aşkı ile diridirler, Allah aşkı ile yaşarlar!

Yarattıklarından diğer bir kısmı ise bilgisizdir, hayvan gibi ot yer, ota semirir! Onlar ahırdan ve ottan başka bir şey görmezler. Kötülüklerden, aşağılıklardan, iyiliklerden, yüceliklerden haberleri yoktur!

Allah'ın yarattıklarından üçüncüsü ise insandır, âdemoğullarıdır! Bunlar yarı yaratılışları bakımından melektir, yarı yaratılışları bakımından da eşektirler!

İnsan, yaratılışı gereği, eşek olan yarısı ile aşağılıklara, belden aşağı duygulara meyleder. Melek olan öbür yarısı ile de başı göklere yönelir, yücelikler arar, akla uygun olan şeylere kendini verir.

Hakk'ın yarattıklarından ilk iki kısım, yani melekler ile hayvanlar, zıtlarla uğraşmaktan savaşmaktan uzak, rahat ve huzur içinde yaşamaktadırlar. Fakat üçüncü kısım, yani insan iki zıt huy sahibidir: Hem tertemiz vicdan sahibidir, melektir hem de hayvan! Bu yüzden de akli ve şehveti ile uğraşıp durmaktan sıkıntı ve azap içindedir.

Bu insanlar da imtihan edilip çeşitli kısımlara ayrılmışlardır. Bunların hepsi insan şeklinde, insan kalıbında olmakla beraber ayrı ayrı üç kısımdır:

1. İnsanların bir kısmı tamamıyla kendi kendilerinden geçmişler, Hazreti İsa gibi göklere çıkmışlar, meleklerle karışmışlardır.

Onlar, görünüşte insan kılığındadırlar fakat mânâ bakımından Cebrail kesilmişlerdir. Öfkeden, heva ve hevesten, nefislerinin isteklerine uymaktan, dedikodudan kurtulmuşlardır.

Onlar riyazattan, zahitlikten, nefisleriyle giriştikleri savaştan halas olmuşlardır. Sanki onlar insanoğlundan doğmamışlardır.

2. İnsanların bir kısmı da insan şeklinde, insan kılığında eşek hayatı yaşarlar. Onlar baştanbaşa kin, öfke ve şehvet kesilmişlerdir. İnsan olarak bunlarda da meleklik, Cebrailik huyu vardı ama beden evleri çok dardı. Pek büyük ve yüce olan meleklik huyu o dar eve sığmadı.

Cansız olan kişi zaten ölmüştür. Fakat yaşadığı, insan kılığında dolaştığı hâlde canı meleklik vasfını, meleklik huyunu kaybettiği için insan şeklinde dolaşan eşektir.

Meleklik huyunu kaybederek hayvanlaşan insan, bütün hayatı boyunca hayvanlardan daha fazla can çekişir, didinir durur. Çünkü o, hayvanların bile yapamayacağı akıl almaz ince işler, kötülükler etmiştir.

İnsan şeklindeki bu hayvanın yaptığı hileleri, şeytanlığı, kötülükleri ormandaki hayvanlar bile yapamaz!

Cenâb-ı Allah, dış yüzü insan, iç yüzü hayvan olanlar için, ‘Onlar hayvanlar gibidir’ diye buyurdu. O kişiler aşağılık huyludurlar. Daha doğrusu insan kılığında dolaşan hayvanlardır. Hatta hayvanlardan da aşağıdır. Onları terk et, onlarla dost olma. ‘Ben batanları sevmem!’ de. Yanlarından uzaklaş.

3. İnsanlardan diğer bir bölük vardır ki bunların içlerinde daimi olarak bir savaş vardır. Nefisleri ile akılları hep çarpışır durur. Bunlar bir bedende yarı hayvan yarı insan olarak ömür sürüp dururlar. Ne tam hayvan ne de insan olarak yaşarlar.”

Görüldüğü üzere Hz. Mevlânâ, bu hadis-i şerifi *Mesnevi*’de serh ederken insanı üç ayrı karakter olarak ele almıştır. Bir rubaide ise “Bazen melekler bizim iyiliğimizi güzelliğimizi kıskanırken bazen de şeytanlar bile bizim kötülüğümüzden korkup kaçar” diyerek insandaki ikiliği bir cümleyle en güzel şekilde açıklamıştır.

Elbette beşeri gözle bakıldığında herkes sureta insan. Onları birbirinden ayırmak için baş gözü değil gönül gözümüzü açmak gerekiyor. O nedenle gene Hz. Mevlânâ’mız *Mesnevi-i Şerîf*’te “Eğer insan şekli, sureti, görünüşü ile insan olabilseydi Hz. Ahmed Efendimiz ile Ebû Cehil bir olur, aralarında hiçbir fark olmazdı, görünüşte ikisi de insandı” diye buyurmuştur.

Cenâb-ı Allah hayvani ruhta kalanların kötü huylarını değiştirmesi, nefsi ile savaşarak içindeki insani kişiliği ön plana çıkarması için kişiye bir istidat, bir kabiliyet vermiştir. Fakat insanın sürekli nefsanî istek ve arzularına uymasından dolayı o kabiliyet ve istidat kaybolup gitmiştir.

Epiktetos “Ulûhiyet sana en acı felaketlere bile mukavemet edebilmen, nefsinle savaşılabilmem için çeşitli silahlar ihsan etmiştir. Sana ruh büyüklüğü, kuvvet, sebat, sabır vermiştir. Senin bunlardan istifade edebilmen lazımdır. Eğer hayattan şikâyet edersen hiç olmazsa ilahi gücün verdiği silahları kullanmayıp yere atmış olduğunu itiraf et” diyerek Yaratıcı’nın kullarına ihsan ettiği manevi güç ve kuvvetin yerli yerince kullanılmadığından söz etmiştir.

Eşref-i mahlûkat olan insanın aşağı duygularına tabi olduğu zaman nasıl hayvanlaştığını hatta hayvandan da aşağı olduğunu yukarıdaki beyitlerle anlatmaya çalışan Hz. Mevlânâ, kâinatın özü, ilahi emanetin sahibi olan insanın hayvani bir şekilde yaşamasına dayanamayarak feryat edercesine, “Hz. Âdem bir yılan yüzünden Cennet’ten kovuldu. Sen bu dünyada insan şeklinde yılanlar, akrepler içinde kalmışsın, onlarla beraber yaşıyorsun. Sana kurtuluş nerede? Aman nerede? Hiç bunları düşündün mü?” der.

“Ey insan, senin başında ‘Biz insanoğullarını şerefliendirdik’ tâci var. Boynunda ‘Biz sana Kevser ırmağını verdik’ gerdanlığı asılı. Ey insan, sana hizmet etmek bütün varlıklara, bütün mahlûkata farzdır. Akıl da fikir de sana kul köle edilmiştir. İş böyle olduğu hâlde sen kendini neden böylesine ucuza satarsın. Yazıklar olsun sana, kendinin ilahi bir eser, ilahi bir kitap olduğunu düşünmüyorsun. Sen bir suda gizlenmiş koca bir ilim denizisin. Üç arşınlık bedeninde koca bir âlem gizli. Sen ne olduğunu bilmeyen, anlamayan bir ruhsun. Niteliği bilinmez bir cansın. Sen çok büyük bir güneşsin ama bir ukdeye tutulup kalmışsın, çok yazık sana, çok yazık.”

“Zavallı insan! Kendini gereği gibi bilemedi, tanıyamadı. Çok ötelerden, yücelerden, ezel âleminden geldi, bu noksanlar âlemine, bu kirli dünyaya düştü. İnsan kendisini çok ucuza

sattı. O çok değerli atlas bir kumaş idi. Tuttu kendini eski bir hırkaya yamadı.”

Hz. Mevlânâ *Mesnevî* ve *Divân-ı Kebir*'de yukarıda arz edilen beyitlerle insandaki insani ve hayvani tarafları en açık bir şekilde tanımlarken Nobel ödüllü ünlü Fransız bilim adamı Dr. Alexis Carrel ise *İnsan Denen Meçhul* adlı eserinde şu sözlere yer verir:

“Gerçekten de insan her şeyden üstündür. Onun dejenere olmasıyla medeniyetimizin güzelliği hatta evren yıkılıp gidecektir. Herkes hayatın ve çeşitli müesseselerin düzensizliğinden, ahlâk duygusunun umumi çöküşünden, ekonomik güvensizlikten ve daha birçok benzeri şeyden şikâyet edip duruyor. Ne yazık ki insan kendi beyninden ve ellerinden çıkmış olan bu dünyaya intibak edemiyor. Yenileşme ve kurtuluş ancak kendi vücut ve ruhumuzu ve insani tarafımızı tanıyıp bilmekle olur.

Bütün medeniyetlerin tabii sonuçları büyümek, dejenere olmak ve sonra da tozlara karışıp yok olup gitmektir. Yıkılıp yok olan medeniyetler gerçek bir insan bilgisine sahip olsalardı çok daha güçlü yeni bir medeniyet kurabilirlerdi. Fakat bugüne kadar bütün siyasi ve ekonomik doktrinler insan ilmini ve insanı hep ihmal ettiler. Şu bir gerçek ki konusu insan olan bütün ilimlerin gayreti yetersizdir ve kendi hakkımızdaki bilgimiz çok noksan- dır. Bugünkü insanların zihniyetini yaşatan dünya, atalarımızın dünyası değildir. Bize zenginlik ve konfor sağlayan zekânın zafer- leri karşısında ne yazık ki manevi değerler tabii olarak değer- den düşmüştür. Akıl dini inançları silip süpürmüştür. Çağımız medeniyeti çok kötü durumdadır. Çünkü insanın yaratılışına uygun değildir. Bu medeniyet insanın gerçek tabiatı bilinmeden kurulmuştur. İlmi buluşlardan, insan iştihâsından, hayalinden, teorilerinden ve arzularından doğmuş bir medeniyettir. Bizim tarafımızdan kurulmuş olmasına rağmen bizim ölçülerimize göre değildir. Oysa medeniyetler şekillenirken insan her şeyin

ölçüsü olmalıydı. Ne yazık ki insan kendi yarattığı bu âlemde bir yabancı gibi yaşamaktadır.”

Alexis Carrel günümüz modern toplumunun ne kadar içler acısı bir durumda olduğunu 1900'lü yılların başında böyle dile getirmiştir. Kim bilir şimdiki hâlimizi görse neler söyleyecekti.

Sonuç olarak Hz. Mevlânâ gibi ulu bir âşıklar sultanının “Kıyamete kadar anlatsam gene de bitiremem” dediği insanı, bir sohbetle bitirmek elbette mümkün değil. Dolayısıyla konumuzu Hz. Mevlânâ'nın bir duasıyla sıralayalım:

“Allah'ım, şuracıkta şu dünyada, kerem et de nurunu artır, artır da insanın aklı başına gelsin, nefsine uyup kaybettiği insanlığını yeniden bulsun.”

ÖZGÜR DOLAŞAN ESİRLER

*Zülfünün zencirine bend eyledi şahım beni,
Kulluğundan etmesin âzâd Allah'ım beni*

Fatih Sultan Mehmed

1789 yılında gerçekleştirilen Fransız Devrimi'nden sonra yayımlanan İnsan Hakları Bildirgesi'nin ilk maddesi "İnsan özgür doğar, özgür yaşar" olarak belirlenmiştir. Bu madde ilk bakışta çok doğru ve yerinde görünse de beraberinde bazı şeyleri sorgulamak gerektiğine de inanıyorum.

Gerçekten insan özgür mü doğar? Veya her insan özgürce yaşayabilir mi? Ayrıca maddi olarak her istediğini yapabilme hakkını elde etmek özgürlük müdür?

Yaratılış gayemizi, insanı ve insani değerlerimizi hiçe sayarak, sınır tanımadan yaşamak özgürlük olarak kabul edilirse Afrika ormanlarındaki vahşi hayvanlar bu özgürlüğe en güzel örnek teşkil etmez mi?

Öyle ise bu âlemdeki en mukaddes varlık olan insanın özgürlük tanımı ve sınırları çok daha farklı olmalı değil midir?

Günümüz gençliğinin en büyük sorunlarından biri özgürlük kavramının yeterince doğru bir şekilde anlaşılmasından ileri gelmektedir.

Gerçek özgürlüğün mânâsını hiç bilmeden özgürlük peşinde koşmak, dünya gençliğini sonu gelmeyen bir arayış içerisine sürüklemiştir.

Asıl özgür olması gereken ruhumuz, bilinçsiz bir şekilde her zaman ihmal edilerek, arzu edilen özgürlüğe maddi duygu ve düşüncelerimizin tatmin edilmesiyle ulaşılabileceğine inanılmıştır. Bu durum hiçbir şekilde gerçekle bağdaşmadığı için özellikle gelişmiş ülkelerdeki gençler mânâdan uzak, sadece maddeye dayalı lüks bir yaşam içerisinde yalnızlığa itilmiş, dolayısıyla hiçbir şekilde tatmin olmayan, mutsuz, umutsuz bir neslin yetişmiştir.

Son yüzyılımızda psikolojik vakalar had safhaya varmıştır. Bunun en önemli sebeplerinden biri içerisinde hiç mânâ bulunmayan, maddeden ibaret bir yaşam sürmektir. Günümüzde çok büyük bir tehdit hâline gelen obezite ve uyuşturucu kullanımı bile sadece ruhi tatminsizlikten kaynaklanmaktadır. Manevi açlığı maddi doyumlarla kapatmaya çalışmak, hiçbir fayda sağlamayacağı gibi, insani değerlerimizi de erozyona uğratacaktır.

İnsan ruh, nefis ve akıldan müteşekkil, topraktan yaratılmış bir varlıktır. Aklımız sayesinde ruhumuzu ve nefsimizi dengede tutmak mecburiyetindeyiz.

Bunu başaramadığımız müddetçe sağlıklı bir toplum veya millet oluşturmak sadece ütöpik bir düşünce olacaktır. Tüm emek ve gayretlerimiz sadece madde için olursa, gerçek varlığımız olan ruhumuzun kendini yalnız, çaresiz ve mutsuz hissetmesi kaçınılmazdır. Elbette bu durum kişinin duygu ve düşüncelerini dolayısıyla da tüm yaşamını olumsuz bir şekilde etkileyecektir. Bireysel mutsuzluklar zamanla toplumsal umutsuzluklara dönüşecek, böylesi bir durumda maddi özgürlüğün en üst seviyede

yaşandığı ülkelerde bile, insanlar hiçbir zaman kendini yeterince özgür ve mutlu hissetmeyecektir.

Kişi yaratılış gayesini, bu âlemdeki insani ve manevi sorumluluklarını hiç düşünmeden sadece topraktan gelip toprağa gidecek olan maddi varlığını tatmin etmeye uğraştığı müddetçe, yaşamak istediği özgürlüğü, dolayısıyla da huzur ve mutluluğu hep dışarıda aramak zorunda kalacaktır. Yanlış arayışlar kişiyi doğru hedeften uzaklaştıracak, sadece kendi öz benliğinde gizli olan gerçek özgürlüğü, huzur ve saadeti bulmasını da zorlaştıracaktır. Çünkü özgürlük adı altında aranan huzur ve mutluluğa ulaşmak, maddi olarak her şeyi yapabilmekle değil ancak manevi olan ruh özgürlüğünü yaşamakla mümkün olacaktır. İnsan kendi iç âlemindeki görünmez bağlardan kurtulup gerçek ruh özgürlüğüne ulaşamadığı müddetçe dış dünyamızdaki hiçbir özgürlük onu mutlu ve tatmin etmeye yetmeyecektir.

Görüldüğü üzere, özgürlük kavramına sufizm penceresinden bakıldığında ortaya çok farklı bir görüntü çıkmaktadır. İlahi kudret maddi manevi birçok şey yaratmış, seçme hakkını da kulların kendisine bırakmıştır. Bu âlemde özgür irade verilerek seçme hakkı kendisine bırakılan tek yaratık insandır. Sufizm düşüncesinde özgürlükten maksat, dünyevi istek ve arzuların esaretinden kurtulmak, mânâ ile madde arasında denge kurmaktır.

Kişi ne kadar özgür olursa olsun sadece maddeye dayalı bir yaşam sürdüğü müddetçe özgürlüğü kısıtlanacak, mânâya yakınlığı arttıkça özgürlük alanı genişleyecektir. Dolayısıyla sufizmde önemli olan, çeşitli organlarımızın özgürlüğü değil, onları canlı tutan ruhumuzun özgürlüğüdür. Çünkü ruh özgürlüğüne ulaşan bir insan en zor şartlarda bile kendini özgür ve mutlu hissedecektir.

Buna en güzel örnek, iki bin yıl önce esir bir köle iken ısıraplarının ve ihtiraslarının esiri olmayarak ruh özgürlüğün doruk

noktasına çıkan filozof Epiktetos'tur. Bedeni esir fakat ruhu özgür olarak, efendisinin kırbaçları altında söylediği sözlerle günümüz insanına bile özgürlük dersi veren Epiktetos, hür olmalarıyla övünüp kendisini köle olduğu için aşağılayanlara; "Asıl esir ve köle sizlersiniz" diyerek çeşitli arzu ve ihtiraslarına yenilip kendi kendilerinin esiri olanlara gerçek özgürlüğün ne olduğunu hatırlatmıştır:

"Diyelim ki sen kölelerini serbest bıraktın, özgür oldular. Fakat seni kim özgür yapacak? Sen özgür müsün? Paranın, kadının, şiddetle arzu ettiğin herhangi bir istek ve arzunun esiri değil misin?"

"Gerçekte dünyada küçük ve büyük esirler vardır. Küçükler küçük istek ve arzuların, büyükler de büyük istek ve arzuların esiridir. Bazı esirlerin özgür bir kişiye bazı şeyler taşıdığını, ona hizmet ettiğini görürsün. Hâlbuki makam mevki hırsına kapılan özgür kişi esirlerden daha da esirdir. Bir insanın özgür olup olmadığını anlamak için makam ve mevkiine bakma. Zira iş tersinedir. Makam yükseldikçe o makamın sahibi daha da çok esirleşir. Fakat sen 'Bunların içinde her istediğini yapan çok özgür kişiler var' diyeceksin. Kabul ediyorum fakat evvela sana haber vereyim ki o kişi bayramda efendisinin yokluğundan istifade eden bir esir gibidir. Bayram bitip efendisinin geri dönmesini bekle, göreceksin onun efendisi kimdir? O kimin esiridir."

"Allah bana hürriyet vermiştir. Ve ben de onun emirlerini tanıyorum. Bu durumda hiç kimse benim hürriyetimi elimden alamaz. Zira beni koruyacak kurtarıcıya ve bana lazım olan hakime sahibim. Başıma gelen her şeyi kabul ederim. Zira Allah'ın hakkımda istediği şeyin benim isteğimden daha iyi olduğuna inanıyorum. Binaenaleyh ona bağlıyorum. Onun ardı sıra gidiyorum. Arzularımı, hareketlerimi, irademi, korkularımı ona tabi kılıyorum. Bir kelime ile, Allah hakkımda ne isterse ben de onu istiyorum."

“Hakiki saadet hür olmak demektir. Saffet, vefa, sebat, sabır, Allah’ın emirlerine itaat, ıstıraptan, kaygıdan, korkudan kurtulma tek bir kelime ile hakiki hürriyettir o nedenle ben esir değil özgürüm.”

Günümüz insanının bile anlamakta zorlanacağı bu derin mânâlı sözlerin, insanların esir pazarlarında çok değerli bir eşya gibi alınıp satıldığı iki bin yıl öncesinde gereği gibi anlaşıldığını düşünmek elbette çok zor.

Bir esir olarak görülen ama aslında hükümdarlara hükmedecek özgürlükte olan Epiktetos kendisini anlamayanları manevi hastalar olarak kabul ederek şöyle demiştir:

“Bir hekim bir hastaya gider ve ona şunu söyler: ‘Sizin sıtmanız var, bugün hiçbir şey yemeyiniz, yalnızca su içiniz.’ Hasta hekime inanır, teşekkür eder, bir de üstüne para verir. Bilge bir kişi de cahil kişiye şöyle der: ‘Sizin azgın arzu ve isteklerinizin sonu yok. Ayrıca istekleriniz adi ve çok sefil. Kanaatleriniz sahte, yanlış.’ Cahil bu sözlere öfkelenir, söylenenleri kabul etmez, tahkir edildiğini düşünerek çıkar gider. Peki bu ikisi arasındaki fark nereden kaynaklanıyor? Hasta adam bedenindeki ağrıyı duyar, hisseder fakat cahil cahilliğinin acısını anında duyup hissetmez, bunun acısı sonradan çıkar.”

İlahi aşkın esrarlı gücüyle hava, su, toprak, ateş, altı yön, beş duyu da neymiş diyerek nice görünmez zincirleri kırıp çözülmez bağlardan kurtulan Hz. Mevlânâ cümle özgürlerin tutsak olduğu âşıklar diyarında, varlığı yoklukta, sultanlığı kullukta bularak şöyle demiştir:

“Ben, kul oldum, kul oldum, kul oldum. Her köle azad olunca sevinir, bense ya Rab, Sana kul olduğum için mutluyum, seviniyorum.”

Özgürlüğü çok farklı bir şekilde yorumlayarak “Ar, namus, hayâ, kin, öfke, hırs, haset, gurur, kibir, şehvet ve çeşitli Cehennem